

Budovanie vzťahu k celoživotnému vzdelávaniu – úloha moderných škôl

Február 2020 Ing. Peter Sitányi

Obsah

1. Moderné prístupy a východiská k celoživotnému vzdelávaniu
2. Atribúty modernej školy
3. Učenie detí a mladých k učeniu sa
4. Záver
5. Použité zdroje

1. Moderné prístupy a východiská k celoživotnému vzdelávaniu

Celoživotné vzdelávanie – trendy a východiská

V Európskej únii je v mnohých členských štátoch čoraz väčšou prioritou vzdelávanie a starostlivosť v detstve. Zatiaľ čo vzdelávanie je už dlho na poprednom mieste v politickej agende, starostlivosti o perspektívne vzdelávanie v detstve sa začali odborné kruhy venovať len nedávno. Tento záujem je inšpirovaný rýchlo sa rozvíjajúcim vedeckým výskumom v rôznych odboroch, ktorý poukazuje na značné ekonomické, sociálne, vzdelávacie a vývojové výhody účasti na vysokokvalitnom vzdelávaní od útleho veku. Tieto výhody sa neobmedzujú len na zúčastnené deti, ale sa týkajú celej spoločnosti. Na úrovni jednotlivca je účasť na vysokokvalitnom vzdelávaní a starostlivosti v detstve spojená s vyššími príjmami, vyšším vzdelaním, zlepšenou sociálnou integráciou a lepším zdravím.

Integrované učenie dieťaťa – je proces, v ktorom je interakcia detí už od ranného školského veku vytváraná na získavanie zaujímavých poznatkov o živote, budúcnosti, úlohe mladého človeka v spoločnosti, o dôležitosti učenia sa, ale aj o učení iných vo svojom okolí a o budovaní zvyklosti každodenného obohacovania sa informáciami.

Budovanie atraktivity vedomostného rozvoja dieťaťa je kľúčovým faktorom rozvoja úspešnej spoločnosti. Vedúcu úlohu tu majú a budú mať školy, rodičia a záujmovo vzdelávacie organizácie. Dôležitú rolu budú mať aj komerčné subjekty, pre ktoré môže byť znalostný rozvoj detí veľkou príležitosťou, napr. banky, telekomunikační operátori, maloobchod a iné.

Celoživotné vzdelávanie – trendy a východiská

Úloha permanentného vzdelávania je dnes čoraz aktuálnejšia práve z dôvodu dynamicky sa meniaceho prostredia, v ktorom firmy a inštitúcie pôsobia. A nie je to len potreba adaptácie digitálnych zručností, ktorých význam je dnes obrovský, ale učiť a viesť ľudí k tomu, aby v živote našli po osobnej a profesijnej stránke to pre nich dlhodobo zaujímavé a uspokojivé je najnovším cieľom a trendom zároveň. Toto sa dá premeniť na skutočnosť len tým, že orientácia na rozvoj jednotlivca bude definovaná od malých detí v ich rannom štádiu vzdelávania.

Medzi príčiny toho, že učenie k vzdelávaniu a vzdelávanie samotné má vo vybraných krajinách významné medzery patria:

- V rámci vzdelávania je dôraz na „čo sa učiť“ namiesto „ako sa učiť dôležité veci“
- Učitelia sú v roli distribútorov informácií
- Hodnotenie žiakov a študentov je stále normované a nezohľadňuje ich pokrok k kľúčových oblastiach mimo racionálnej roviny
- Vo vzdelávaní absolútne absentuje prvok učenia sa k identifikácii a vyhodnocovania príležitostí
- Sociálne zručnosti sú mimo predmetu záujmu vzdelávania
- Školy sa stali inštitúciami, kde sa doslova preteká medzi jednotlivcami popri nízkej úrovni kooperácie

4 piliere celoživotného vzdelávania

Už od detstva je možné riadiť sa týmito tézami, ktoré formulujú proces kontinuálneho získavania vedomostí a ich využitia v škole a v zamestnaní.

1. **Learning to know** (Učiť sa poznať/vedieť)
2. **Learning to do** (Učiť sa využiť poznatky)
3. **Learning to live together** (Učiť sa spolunažívať)
4. **Learning to be** (Učiť sa existovať)

Odporúča sa, aby si školy v rámci definovania svojej stratégie zobrali inšpiráciu napríklad aj v týchto štyroch dimenziách rozvoja vzdelávania.

2. Atribúty modernej školy

Výzvy pre modernú školu

Z hľadiska úspechu rozvoja celoživotného vzdelávania na školách sa do popredia dávajú nasledovné princípy:

- Aplikácia rôznych stratégií vzdelávania podľa cieľových skupín žiakov v rámci jednej školy. Realizácia komplexnej analýzy trhového prostredia školy, jej poslania smerom k perspektívam absolventov, jej imidžu a prvkov atraktivity. Následná identifikácia cieľových skupín. Definícia individuálnych stratégií vzdelávania a prípravy. Systematické vyhodnocovanie kvality vzdelávania cez prepracovaný systém kľúčových ukazovateľov výkonu.
- Nastavenie operatívneho a strategického dialógu žiak vs učiteľ. Význam pre efektívnu spätnú väzbu, doladovanie procesov, odstraňovanie nedostatkov a chýb, úprava individuálneho plánu, adaptácia na zmeny v externom prostredí školy.
- Zavedenie rôznych foriem testovania získavaných poznatkov, zručností a kompetencií – konzultácie, skupinové rozhovory, tréning modelových životných situácií v živom prostredí žiakov s meraním ich reakcií, správania sa. Semináre a konferencie s prezentáciou skúseností dobrej praxe tak medzi učiteľmi, ako aj žiakmi.

Atribúty modernej školy

Aké sú atribúty modernej školy, ktorá je plne orientovaná na vzdelávanie žiaka a jeho komplexnej prípravy do ďalšej etapy života?

1. Škola má stratégiu a organizačnú štruktúru nastavenú tak, aby bola schopná maximálne zabezpečiť rozvoj ľudského potenciálu svojho žiaka a nie len dosiahnuť najlepší prospech.
2. Má vytvorené plne motivačné prostredie – inštitucionálnu kultúru, kde kvalita informácie, postupu, myslenia, rozhodnutia a plánovania je na prvom mieste.
3. Má systém, ktorý integruje potreby žiakov, učiteľov, rodičov, odbornej verejnosti z okolia školy a zamestnávateľov a je zárukou udržateľnosti v profesionálnom vzdelávaní.
4. Má postupy, ako systematicky vytvoriť link medzi učením sa a „životom dospelých“, kde žiaci chápe užitočnosť, význam a priority pri vzdelávaní a vedia presne, ako im každý poznatok pomôže v živote.
5. Stimuluje rodiny žiakov, aby vedeli kontinuálne prispievať k učeniu sa svojich detí a to nielen vo vzťahu k ich škole. Moderné prvky domáceho vzdelávania v oblastiach nevyhnutných pre ideálny rozvoj detí v dynamicky sa meniacom prostredí. (sociálne väzby, sociálna prevencia, zodpovednosť, rodina, financie, životné hodnoty, spotreba a životný štýl)
6. Intenzívne zapája do ďalšieho vzdelávania svoj personál a systematicky zvyšuje atraktivitu ďalšieho vzdelávania
7. Aktívne využíva služby externých konzultantov v oblastiach: marketing, manažment, trh práce, psychológia
8. Mení učenie sa a rozvoj na zábavu a zážitok

3. Učenie detí a mladých k učeniu sa

Paradigma škola-dieťa-budúcnosť

Kľúčové perspektívy celoživotného vzdelávania od skorého veku detí

- *Prispeje ku kvalite celej ich cesty vzdelania*
- *Lepšie orientuje k výberu odboru vzdelania*
- *Pomôže im to pri výbere kariéry*
- *V zamestnaní budú ďalej efektívne rozvíjať vlastné vzdelávacie návyky*
- *V pracovnom a osobnom živote budú rozhodnejší*
- *Budú mať vyšší sklon ku kreativite a k strategickému mysleniu*

Čítanie ako základ vzdelávania

Čítanie je efektívnym spôsobom, ako podporovať vzdelávanie od mladého veku. Skúste sa zamerať, aby ste dali svojmu dieťaťu zaujímavé nové skúsenosti, a nie veľa materiálneho bohatstva. Tieto zážitky môžu siahať od túry v lese po výlet do zoo - čokoľvek, čo môže poskytnúť príležitosť objaviť a naučiť sa niečo nové! Najväčší pomocníci pri učení sa sú dnes náučné knihy, kde vie napríklad rodič, ale aj učiteľ prepojiť poznatky a ich okamžitú užitočnosť v skutočnom svete.

Ideálny príklad – kniha o spôsobe ako prežiť dva týždne v prírode, atlas húb, turistický sprievodca, poviedky o hradoch a iné.

Takmer ku každému predmetu v škole existuje ideálna pomôcka pre učenie sa učeniu – teda kniha. Ak chceme podnietiť u dieťaťa záujem o krajiny, našu zem, tak je ideálne aby nielen rodič, ale aj učiteľ kombinoval s učebnicami aj rôzne zaujímavé knihy.

V rámci čítania je zaujímavé, že deti sa pozerajú na to, keď čítajú napríklad ich rodičia alebo starí rodičia. Táto činnosť sa im spája s pozitívnou emóciou. Preto je dnes veľmi dôležité ukazovať deťom, že aj my čítame a baví nás to.

Či už ide o knihu, noviny alebo článok online, čítanie ukazuje vašim deťom, že máte hlad po vedomostiach a chcete byť informovaní.

Stále niečo nové

Naučte deti každý deň niečo nové

Keď uvažujeme o učení, zvyčajne si predstavujeme matematické problémy, pravopisné slová a vedecké experimenty. Tieto činnosti sú dôležité, ale je tu oveľa viac príležitostí na učenie sa. Napríklad ukážte deťom, ako sa starať o rodinného psa, pestovať záhradu alebo pomôcť s lákavo vyzerajúcim receptom, ktorý ste chceli vyskúšať. Zapojenie detí do týchto typov skúseností ich učí praktické zručnosti, ktoré môžu používať počas celého života. Buďte systematickí a snažte sa takmer každý deň ukázať a naučiť svoje deti niečo nové v rámci domácnosti. To isté môže robiť učitelia v rámci školy, ale napríklad aj pozemku školy.

Námety, ako angažovať deti k získavaniu informácií atraktívnou a atypickou formou:

1. Odmerajte rozmery izieb, tried, chodieb v škole a nakreslite pôdorysy skutočných miestností, priestorov, kde sa deti pohybujú. Je to skutočne iné, ako vidia v knihe.
2. Pustite vodu z kohútika v kúpeľni a v kuchyni na 15 sekúnd do hrnca alebo kýbla a vypočítajte koľko vody sa u vás približne denne minie.
3. Spočítajte koľko stoja potraviny, ktoré máte v špajze alebo v chladničke.
4. Dajte žiakom alebo deťom úlohu nech za 5 EUR vymyslia efektívny nákup na víkendový výlet do prírody.

Tzv. Case alebo Inspiration Learning je dnes kľúčovým nástrojom k získavaniu ochoty k učení sa. Dá sa rozvíjať na každom stupni vzdelania a veľmi účelné je ho kombinovať aj v domácom prostredí.

Učenie sa pýtaniu

Interakcia s deťmi v školskom a domácom prostredí je nanajvýš aktuálna a efektívna z hľadiska rozvoja osobnosti. Angažovať deti s cieľom vytvoriť z nich aktívne mladé osobnosti je ideálne cez učenie sa ku kladeniu otázok – k pýtaniu sa.

Formy učenia sa k tomu, aby sa deti pýtali:

1. Kladenie otázok svojim spolužiakom (ústne aj písomne)
2. Pýtanie sa učiteľa na všetko, čo ich zaujíma
3. Otázky a odpovede riaditeľa žiakom
4. Platforma pre otázky v rámci školy
5. Pýtanie sa doma rodičov, získavanie odpovedí od rodiča smerom k učiteľovi. Ich sprostredkovateľ je práve dieťa.
6. Formulovanie otázok napríklad pre políciu, požiarnikov, záchranárov, ale aj pre športovcov, prípadne komunálnych politikov.

Pochvala

Pozitívna spätná väzba je niečo, čo by malo sprevádzať človeka od najmenších školských lavíc až po zamestnanie. Bez systému spätnej väzby je nereálne motivovať ľudí a dosahovať výkony a ciele, či už v škole, doma alebo v zamestnaní.

U detí je podávanie spätnej väzby formou pochvaly jedným z elementárnych nástrojov ich pozitívneho osobnostného rozvoja. Všeobecne je dnes drvivá väčšina detí pripravená na kritiku, nadávky, tresty, zlé hodnotenie tak v škole, ako aj doma. Opak sa musí stať fenoménom budúcnosti.

Bez podávania pozitívnej spätnej väzby sa dnes vyvíjajú jednotlivci, ktorí sa prezentujú väčšou introvertnosťou, väčšou chybovosťou v ich aktivitách, sú oveľa menej ambiciózni a čo je dôležité, ich ochota posúvať sa ďalej vo vedomostiach, zručnostiach je oveľa nižšia.

Ak má škola v rámci jej stratégie realizácie aktivít proces spätnej väzby dobre pomenovaný a nastavený, je to pre ňu kľúčový faktor úspechu.

Škola aj rodičia musia systematicky deti chváliť za veci, ktoré sa im podaria a ktoré splnia. Je nevyhnutné oceniť jedinečnosť konania dieťaťa. Tým sa stáva smelšie a rastie úroveň jeho kreativity a tiež miera schopnosti kriticky myslieť a rozhodovať.

Pochváliť je dokonalé aj vtedy, keď to dieťa nečaká. Práve vtedy to má ešte väčšiu rezonanciu. Pochvala vytvára lásku k učeniu a odolnosť, ktorá je nevyhnutná pre veľké úspechy.

Určenie správneho smeru

Vyzývajte deti, aby rozmýšľali rôznym spôsobom. Nechajte ich obhájiť si smer, ktorým rozmýšľajú. Učte ich k výberu správneho rozhodnutia... Staňte sa advokátmi myslenia „Out of the Box“. Deti musia byť kreatívne aj pri uvažovaní a scenároch budúceho konania. Podporujte ich v kreatívnom uvažovaní.

Podporujte ich vynaliezavosť a pátrajte s nimi, ako to-niečo zistiť. Tiež ako si overiť, či zistený zdroj je pre nás hodnoverný. Dajte dieťaťu pár stôp a potom ho nechajte skúšať, či ide správne ...

Pripravte im tvorivú úlohu, aby mohli rozmýšľať „vo veľkom“, napríklad:

- Koľko okien je v hlavnom meste?
- Koľko krokov urobia všetci obyvatelia hlavného mesta
- Na aký pozemok by sa dokázali postaviť všetci ľudia našej krajiny

Ukážte im, že aj vy sa neustále učíte. Často im rozprávajte, čo ste si prečítali, čo nové ste sa dozvedeli a ako to viete v živote využiť. Toto sú všetko veľmi vhodné námety pre brainstorming a tréningy v rámci vyučovacieho procesu, ale aj mimo neho.

Atmosféra pre učenie sa

Jedným z prvotných predpokladov efektívneho učenia sa mladých je vytvorenie motivačnej atmosféry. Medzi určujúce faktory prostredia pre učenie sa dnes patria:

- Kvalita a unikátnosť učiteľa (charizma, poznatky, prezentačné schopnosti)
- Zariadenie triedy – farebnosť, orientácia sedenia, svetelnosť (dnes sa aj do vzdelávania aplikuje tzv. senzuálny marketing -vôňa, zvuk, vzhľad, dotyk atď., ktorý vie významne determinovať záujem o učenie sa o preukázateľne zvyšuje aj schopnosť zapamätania si poznatkov)
- Interná kultúra v škole (správanie sa pedagógov, informačné toky, spoločenský rozmer, transparentnosť)
- Spektrum doplnkových vzdelávacích aktivít (kluby, semináre, tréningy, moderné quick learning nástroje)
- Prezentácia úspechov školy, jej žiakov a učiteľov
- Integrácia rodičov do procesu vzdelávania a rozvoja žiakov
- Kultúrny život školy

Komunikácia škola/rodič - žiak

Dobrá komunikácia je kľúčom k úspechu pri všetkom a výnimkou nie je ani pri budovaní vzťahu k učeniu sa. Týchto niekoľko nasledovných vecí je veľmi dobré si osvojiť a systematicky sa im tak zo strany učiteľa, ako aj rodiča venovať:

- Motivujte deti pri každej príležitosti, aby sa niečo nové naučili
- Vysvetľujte svetlé stránky učenia sa a budúce perspektívy, ktoré ukazujte na dnešných vlastných alebo iných skutočných príkladoch
- Zdôrazňujte unikátnosť školy, ktorú navštevujú
- Budujte a rozvíjajte vysokú úroveň atmosféry pre vzdelávanie
- Pýtajte sa ich nielen čo sa naučili, ale či to už napríklad aj dokázali použiť
- Pátrajte spolu s nimi po všetkom, čo by ešte chceli a potrebovali vedieť
- Kreslite si s nimi ich budúcnosť (nech vám často rozprávajú, čo by chceli a nechceli robiť a prečo)
- Podporujte investície do všetkého, čo súvisí so vzdelaním (knihy, platformy, výlety, kluby, krúžky, sociálne vzťahy)

4. Záver

Záver

Celoživotné vzdelávanie sa dnes stále viac a viac skloňuje z hľadiska sveta mladých ľudí. Je preukázané, že tak, ako sa vytvorí pozitívny vzťah k učeniu od útleho veku, o to ľahšie sa bude jednotlivec počas celého života angažovať v ďalšom vzdelávaní a osobnom rozvoji.

Najdôležitejšie faktory budúceho úspechu spočívajú na týchto výzvach:

- Rola škôl v novej ére učenia sa
- Z učiteľov sa musia stať nie šíritelia, sprostredkovatelia informácií a hodnotitelia, ale kvalitní ambasádori celoživotného vzdelávania
- Návyky k vzdelávaniu preniesť do celej kariérnej cesty
- Integrovaný model, kde rozhodujúcu rolu pri rozvoji vzdelávania má okrem učiteľa aj rodič
- Orientácia na budúcnosť a úspešný profil jednotlivca (odklon od hodnotenia súčasného stavu)

5. Použité zdroje

Zdroje

- [Study.com/blog/how-to-show-your-kids-the-importance-of-lifelong-learning.html](https://www.study.com/blog/how-to-show-your-kids-the-importance-of-lifelong-learning.html)
- [6 Powerful Ways of Encouraging Lifelong Learning, Wabisabi Learning](#)
- Lifelong Learning and Schools in the twenty-first Century, Procedia, Social and Behavioral Science
- [Smartkidparenting.com/lifelong-learning/](https://www.smartkidparenting.com/lifelong-learning/)
- [Kids-harbor.com/8-tips-to-help-your-child-become-a-lifelong-learner/](https://www.kids-harbor.com/8-tips-to-help-your-child-become-a-lifelong-learner/)
- www.education.gov.gy/web/index.php/parenting-tips/item/2513-how-to-teach-the-importance-of-education-to-children
- [Simplycircle.com/explain-child-importance-learning/](https://www.simplycircle.com/explain-child-importance-learning/)
- [Strategiesforparents.com/how-to-explain-the-importance-of-education-to-a-child/](https://www.strategiesforparents.com/how-to-explain-the-importance-of-education-to-a-child/)